

Karl Evangs pris 2009

v/ Steinar Westin, På Karl Evang-seminaret 20.10.09

Karl Evangs pris skal, (for å sitere statuttene), gis til en person eller organisasjon som har gjort en særlig fortjenestefull innsats for å fremme enten folkehelsen og sosiale forhold av betydning for denne, rettssikkerhet og sikkerhet i helse- og sosialtjenesten, eller opplysningsarbeid og medvirkning i samfunnsdebatten om viktige helse- og sosialpolitiske spørsmål.

Det skal også legges betydelig vekt på at den som mottar prisen har ytt en innsats som er ekstraordinær i forhold til hva som forventes av denne personen eller organisasjonen.

Det er altså et nokså bredt kvalifiseringsgrunnlag for prisen – men alle antas å være i tidligere helsedirektør Karl Evangs ånd:

- fremme av folkehelsen og
- sosiale forhold av betydning for denne,
- rettssikkerhet og sikkerhet i helse- og sosialtjenesten,
- eller opplysningsarbeid og medvirkning i samfunnsdebatten om viktige helse- og sosialpolitiske spørsmål.

Et lite sidesprang nettopp om Karl Evang. Jeg møtte ham noen ganger i min studietid og i mine tidlige dager som distriktslege. Men nå er jeg litt usikker på om de yngste leger eller medisinstudentene forbinder like mye med ordet Evang, ... de aller yngste tror det er en stasjon på Bergensbanen.

For vår generasjon og generasjonen bak oss var det nok å si bare Karl. Eller "Heia Karl!", som den gamle helsedirektøren refererte med synlig glede da han en morgen møtte oss til seminar på Hadeland etter sin vanlige tidlige morgenløping, og et ukjent hode hadde stukket seg ut av et vindu der ute langs landeveien i grålysningen og ropt nettopp dette: "Heia Karl!" Det er godt å bo i et lite land, sa helsedirektøren og smilte bredt, før han overtok ledelsen av dagen s møte med sitt typiske falkeblikk over forsamlingen.

Men altså, med disse fire strekpunktene har prisen hatt vinnere med svært variert bakgrunn, både leger og personer med annen faglig bakgrunn. Se bare på denne listen:

2008: Berit Schei
2007: Asbjørn Kjøenstad
2006: Anne Karen Jenum
2005: Borghild Haaland
2004: Ingrid Lycke Ellingsen
2003: Anders Seim
2002: Gerd-Ragna Bloch Thorsen
2001: Gerd Marit Brandt
2000: Steinar Ekvik
1999: Nina Misvær
1998: Andreas Skulberg sen.
1997: Børge Ytterstad
1996: Tore Sanner
1995: Runi Børresen Gresko
1994: Knut Børge Knutsen
1993: Margunn Ueland og Randi Vingerhagen
1992: Finn Skårderud
1991: Ammehjelpen
1990: Bente Roestad
1989: Calle Almedal og Jan Vincents Johannessen
1988: Fredric Hauge
1987: Sonja Stenmarck
1986: Bitten Munthe-Kaas
1985: Babill Stray-Pedersen og Kristian Hagestad
1984: Kjell Bjartveit og Peter F. Hjort
1983: Ingrid Espelid Hovig og Kaare R. Norum
1982: Elisabeth Engesland

I år var det 19 nominerte kandidater, og priskomiteen hadde flere svært gode forslag. Komiteen består av fem personer oppnevnt av Statens helsetilsyn. Medlemmer er:

- Professor Aslak Syse, Institutt for offentlig rett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo (leder),
- journalist Marie Rein Bore, Stavanger Aftenblad,
- professor Steinar Westin, Institutt for samfunnsmedisin, Det medisinske fakultet, NTNU, Trondheim,
- høgskolelektor Elisabeth Brodtkorb, Diakonhjemmet høgskole,
- seniorrådgiver Sidsel Platou Aarseth (sekretær), Statens helsetilsyn.

I fjor var det altså en lege som fikk prisen. I år går prisen ikke til en lege. Men stadig til en med betydelig og tung helsefaglig utdanning – faktisk en doktorgrad. Når jeg sier *faktisk en doktorgrad*, er det for å melde at årets kandidat etter hvert har valgt å legge sitt yrkesliv ikke til universitetet og den fortsatte forskningen – i stille kontemplasjon – som mange gjør etter en avlagt doktorgrad. Men til forskning av et helt annet slag. Eller kanskje vi skulle kalle det utforskning – spørring og graving.

Mange er de leger, administratorer og topp-byråkrater i norsk helsetjeneste som gjennom årene har fått føling med kandidatens usedvanlige evner som utforsker, som spørrer og graver. Noen med glede og stolthet, andre med skjelv i buksene, iblant også skjelv i skjørtene – men faktisk oftere i buksene.

For hun gir seg ikke så lett, denne spørreren – for det er altså en *hun*. Og det har vært en særlig glede for komiteen at vi i år kunne gi prisen til en kandidat som representerer det siste av de fire punktene

- ... opplysningsarbeid og medvirkning i samfunnsdebatten om viktige helse- og sosialpolitiske spørsmål.

Opplysningsarbeid i folkehelsen verden er så mangt. Det er alt fra den rene helseopplysning, med nøktern og forståelig informasjon om sykdom og helse gjennom ulike medier, til skarpt formulerte synspunkter som kan fremme den helsepolitiske debatt. Mange vanskelig spørsmål i helsetjenesten har ingen enkle svar, men må finne sine praktiske løsninger gjennom vedvarende debatt. Og denne debatten må noen reise og holde ved like. Kandidaten har i så måte satt et sterkt preg på denne slags debatt gjennom mange år.

Også på noen andre slags debatter – får vi føye til. For den som graver kan finne så mangt, også saker og ting man ikke leter etter. For eksempel – firehjulstrekkere og sjiraffer.

Og hvis jeg da sier at kandidaten har vært...

...helsejournalist i Aftenposten siden 1998, da vet dere hvem som er årets prisvinner.

Det er Anne Hafstad.

Fra komiteens begrunnelse heter det blant annet:

”... Hun har dekket et bredt spekter av helsestoff og har gjennom sin innsikt og formidlingsevne drevet omfattende helseopplysning. Reportasjene hennes er preget av fakta og saklighet, og hun evner å formidle kompliserte medisinske fakta på lettfattelig vis. Anne Hafstad har skrevet en rekke gode og informative artikler om bl.a våre store folkesykdommer som hjerte- og karsykdommer, kreft, lungesykdommer og type-2-diabetes.” Om røykings farer og mulighetene til å hindre at flere av de unge begynner med den slags, får jeg føye til.

Anne Hafstad har tidligere vært forsker ved Kreftregisteret, hvor hun arbeidet med en doktorgrad om ungdom og røyking fra 1991-1996. I perioden 1996-97 var hun forsker ved Statens institutt for folkehelse. Hun disputerte i 1997. I årene 1985-91 var Anne Hafstad sykepleierkonsulent i Den norske kreftforening og fra 1982-85 arbeidet hun som sykepleier ved onkologisk avdeling ved Ullevål sykehus.

Og dermed er det bare å gratulere årets prisvinner – Anne Hafstad!